

Parshat Devarim – Shabbat Chazon Sinat Chinam – Hatred Is Not Baseless

Simon Wolf

In the Gemara Yoma, Chazal query as to what was the primary cause for the destruction of the two temples. Despite the fact that the Mishna in Ta'anit notes that both the First and Second Temple were destroyed on the same day, the ninth of Av,¹ the Gemara concludes that their fate was sealed for vastly different reasons. The First Temple met its end because Bnei Yisrael were wantonly violating the three cardinal sins, idol worship, illicit relations and murder (עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים).² On the other hand, the waning years of the Second Temple saw a people who were engaged in Torah study, who demonstrated alacrity in discharging Mitzvot and who performed acts of kindness (תורה, מצות וגמילות חסדים); they did not fall prey to the transgressions of the First Temple era.³ So what was their Achilles' heel? They were plagued by Sinat Chinam (שנאת חנם), which is loosely translated as "baseless hatred." As evidenced by the return of the exile and the rebuilding of the First Temple after only seventy years versus the Second Temple that languishes in a state of desolation for nearly two millennia, the Gemara concludes that Sinat Chinam must be a more severe violation than the three cardinal sins.⁴ In a similar vein, Chazal note that the generation of the Flood was annihilated because they did not treat each other properly (חנם)⁵ whereas the generation of the Tower of Babel, despite their heresy and rebellion against God, survived because they demonstrated unity and respect for one and another.⁶

The oft quoted Yerushalmi states that "any generation in which it [the Temple] is not rebuilt, it as if they [that generation] destroyed it."⁷ If that is the case then it implies that the problem of Sinat Chinam still persists and we have yet to successfully deal with this issue. In order to arrest this cycle of perpetual Sinat Chinam, it requires one to better

comprehend the causes and manifestations of Sinat Chinam. Only once one understands and is aware of what Sinat Chinam is can they successfully attempt to root out this problem. In turn, this then compels one to contemplate and query as to what is so grievous and pernicious about Sinat Chinam.

Firstly, the translation of Sinat Chinam as "baseless hatred" is misleading; it is an oxymoron. There is always something that causes or triggers a person to hate another person; no matter how irrational, all hatred has a reason. Therefore, calling it "baseless hatred" undermines one's ability to address the underlying behavior.

The term "Son'ai Chinam (שֹׁנְאֵי חֲנָם)" is mentioned twice in Tehillim.⁸ In both instances, it is poetically paired with "Ovai Sheker (אֹיְבֵי שֶׁקֶר)." Once again here, Ovai Sheker cannot simply be translated as "false enemies" since Dovid HaMelech is obviously referring to individuals who hate him and consider him an enemy. As the Malbim notes, in general, hatred is not simply generated out of thin air, but rather stems from some evil that was perpetrated or visited upon a person or some deficit or flaw that is detected in the object of the despise.⁹ Dovid's claim is that those reasons that precipitated their ire and triggered their hatred are "without sufficient cause" or "unjustified," maybe even false. Nevertheless, no matter how fallacious, there still is a reason for their hostility towards Dovid. Given that "Chinam (חנם)" is utilized in these verses synonymously with "Sheker (שקר)," a better definition of "Sinat Chinam (שנאת חנם)" might be "disproportionate hatred" – meaning, even though there might be sufficient reason for the ill will one feels towards another, it should not deteriorate into hatred or produce strong visceral animosity disproportionate to that which triggered those negative feelings.

The Pasuk in Parshat Mishpatim says, "When you see the donkey of the one you hate (שֹׁנְאֶךָ) lying under its burden and would refrain from raising it, you must nevertheless raise it with him."¹⁰ The

¹ חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב...בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה ובשניה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר משכנס אב ממעטין בשמחה: (תענית כו: וכו'. משנה תענית ד,ו)
² מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שלשה דברים שהיו בו: עבודה זרה, וגילוי עריות, ושפיכות דמים. (יומא ט:)
³ אבל מקדש שני, שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהיה בו שנאת חנם. (יומא ט:)
⁴ ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות: עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים... רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו: ראשונים שנתגלה עונם - נתגלה קצם, אחרונים שלא נתגלה עונם - לא נתגלה קצם. אמר רבי יוחנן: טובה צפורן של ראשונים מכריסן של אחרונים. - אמר ליה ריש לקיש: אדרבה, אחרונים עדיפי, אף על גב דאיכא שעבוד מלכות - קא עסקי בתורה! אמר ליה: ביה תניח, שחזרה לראשונים ולא חזרה לאחרונים. (יומא ט:)

⁵ ויאמר ה' לנח קח כל בשר בא לפני. אמר רבי יוחנן: בא וראה כמה גדול כחה של חנם, שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל, שנאמר כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ. (סנהדרין קח.)

⁶ ...אותן של דור המבול לא נשתיירה מהן פליטה ואילו של דור הפלגה נשתיירה מהם פליטה, אלא דור המבול על ידי שהיו שטופים בגזל שנא' (איוב כד) גבולות שיגו עדר גזלו וירעו, לפיכך לא נשתייר מהן פליטה אבל אלו על ידי שהיו אוהבים זה את זה שנאמר ויהי כל הארץ שפה אחת וליפכך נשתיירה מהן פליטה, רבי אומר גדול השלום שאפילו ישראל עובדים עבודת כוכבים ושלוש ביניהם אמר המקום כביכול איני יכול

לשלוט בהן כיון ששלוש ביניהם, שנאמר (הושע ד) חבור עצבים אפרים הנח לו, אבל משנחלקו מה הוא אומר (הושע י) חלק לבם עתה יאשמו הא למדת גדול השלום ושנואה המחלוקת... (בראשית רבה לח,ו) \\\ ומשם הפיצם - למד שאין להם חלק לעולם הבא. וכי אי זו קשה, של דור המבול או של דור הפלגה, אלו לא פשטו יד בעיקר, ואלו פשטו יד בעיקר כביכול להלחם בו, ואלו לא נאבדו מן העולם. אלא שדור המבול היו גזלנים והיתה מריבה ביניהם לכך נאבדו, ואלו היו נוהגים אהבה ורעות ביניהם, שנאמר שפה אחת ודברים אחדים. למדת ששנוי המחלוקת וגדול השלום: (רש"י בראשית יא,ט)

⁷ שאלו את ר' אלעזר דורות אחרונים כשרים מן הראשונים אמר להן עידיכם הבחירה יוכיח אבותינו העבירו את התקרה [שעני' כב ח] ויגל את מסך יהודה אבל אנו פעפענו את הכתלים [תהילים קלז ז] האומרים ערו ערו עד היסוד בה אמרו כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו. (ירושלמי יומא א,א)

⁸ אֱלֹהֵי־יִשְׁמָחֵלִי אִיְבֵי שֶׁקֶר שֹׁנְאֵי חֲנָם יִקְרְצוּ־עֵינַי: (תהילים לה,יט) \\\ רבנו משערו רש"י שֹׁנְאֵי חֲנָם עֲצָמוֹ מִצְמִיתֵי אִיְבֵי שֶׁקֶר אֲשֶׁר לֹא־גִזְלָתֵי אֵץ אֲשִׁיב: (שם סט,ה)

⁹ אל ישמח לי האויב איבתו גלויה והוא שמח בגלויה לז"א אל ישמח לי, ולרוב תהיה האיבה בעבור סבה כמו שעשה עמו רעה, וכדומה, לז"א שהוא איבת שקר כי לא עשה להם רעה, והשוא הוא בלב ואינו שמח בגלויה רק קורץ עין יתן עצבת, ולזה אומר אל יקרצו עין – והשגאה תהיה בעבור מום או דופי שמצא בו, לז"א שונאי חנם. (מלבי"ם ביאור עין תהילים לה,יט)

¹⁰ כִּי־תִרְאֶה חֲמֹר שֹׁנְאֶךָ רֹבֵץ תַּחַת מִשְׁאֹוֹ וְחִדְלָתָּ מֵעֲבֹד לּוֹ עֲבֹד תַּעֲבֹד עִמּוֹ: (שמות כג,ה)

Gemara in Bava Metzia indicates that if one has the option to unload his friend's animal (אוהב לפרוק)¹¹ or load his enemy's animal (ושווא לטעון), it is incumbent upon him to help the one he hates in order to subdue his (evil) inclination (כדי לכוף את יצרו).¹² While the Gemara sets an idyllic tone and proposes a lofty goal of character improvement, the underlying circumstances seem to be somewhat problematic.

In Parshat Kedoshim, the Torah enjoins "You shall not hate your brother in your heart (לֹא-תִשְׂנֵא אֶת-). (אֶחִיךָ בְּלִבְבְּךָ). Reprove your kinsman but incur no guilt because of him."¹³ The Ibn Ezra notes that the requirement to not hate your fellow brother is the opposite of the directive found in the following Pasuk, "Love thy brother as yourself (וְאָהַבְתָּ לְרֵעֶךָ) (כְּמִוְךָ).¹⁴ He continues that all of these are requirements of the heart, a demand on controlling one's emotions and feelings, and through adherence to these principles you will remain resident in the Land of Israel since Sinat Chinam was the cause of the destruction of the Second Temple.¹⁵ If that is true then how is it then that the Gemara condones this individual's feelings of hate through a proposed scenario in which he is choosing between someone he hates and someone he likes? Therefore, many of the Rishonim suggest that the individual here is acting inappropriately and his hatred is misplaced.¹⁶ That is why the Gemara demands that he suppress these problematic feelings (כדי לכוף את יצרו) and instead through his assistance engender positive peaceful emotions between the parties.¹⁷

On the other hand, in the Gemara in Pesachim, it raises this issue and asks, "who is the 'hated' party in the verse in Mishpatim that one is required to help (כִּי-תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׂנְאֶךָ)?"¹⁸ It suggests that it cannot be a reference to someone outside of Bnei Yisrael because we have a tradition in the Pasuk is

speaking about a fellow member of Bnei Yisrael. The Gemara then reiterates its question as to the permissibility of hating a member of Bnei Yisrael based on the verse in Parshat Kedoshim restricting such behavior and emotion (לֹא-תִשְׂנֵא אֶת-אֶחִיךָ) (בְּלִבְבְּךָ). The Gemara concludes that it must be speaking about someone who alone has witnessed another member of Bnei Yisrael engaging in an impropriety. Since the verse only requires one not to hate "your brother (אֶחִיךָ)," Chazal indicate that such a term only refers to someone who is "your brother in the Mitzvot (במצות)," or, in other words, someone who abides by the laws of the Torah.¹⁹ On the other hand, someone who abrogates the Mitzvot of the Torah, it is incumbent upon one to "hate" such an individual (מצוה לשנאתו). Had two people beheld this misdeed, they could testify in court and incriminate the individual. Once the person is labeled as an evil doer (רשע), then everyone would be obligated to despise such a violator. In this case, though, there was only a single witness to the misconduct. Since his testimony carries no legal weight within the judicial system,²⁰ his publicizing of the allegations in a court or elsewhere would be seen simply as libel or defamation of character.²¹ Therefore, he cannot convey the information he possesses, but that knowledge obligates him to personally despise the person (שֹׂנְאֶךָ) who he witnessed engaging in licentious or criminal behavior.

Tosafot is perplexed by the Gemara's conclusion.²² If one is obligated to "hate" such an individual, how can the Gemara in Bava Metzia demand of an individual to engage in helping such a "hated" party (אוהב לפרוק ושווא לטעון - מצוה בשווא) in order to curb his emotions (כדי לכוף את יצרו)? That would imply that such feelings (מצוה לשנאתו) and behavior is frowned upon and we would expect one to overcome those improper emotions. In reconciling these seemingly contradictory requirements of

¹¹ לא-תִרְאֶה חֲמוֹר אֶחִיךָ אִם שׂוֹרָה נְפִילִים בְּדָרְךָ וְהִתְעַלְמַתְּ מֵהֶם הֲקָם תְּקִים עִמּוֹ: (דברים כבד)

¹² תא שמע: אוהב לפרוק ושווא לטעון - מצוה בשווא כדי לכוף את יצרו. ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא, הא עדיף ליה! - אפילו הכי, כדי לכוף את יצרו עדיף. (בבא מציעא לב:)

¹³ לֹא-תִשְׂנֵא אֶת-אֶחִיךָ בְּלִבְבְּךָ הַזֶּה תוֹלִיחַ אֶת-עֵמִיתְךָ וְלֹא-תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא: (ויקרא יז, יז)

¹⁴ לֹא-תִקַּח אֶת-חֲמוֹר אֶת-בְּנֵי עַמְּךָ וְאָהַבְתָּ לְרֵעֶךָ כְּמִוְךָ אֶת-אֶחִיךָ: (שם יז, יח)

¹⁵ לא תשנא את אחיך הפך ואהבת לרעך (יח). והנה אלה המצוות כולם נטועות בלב, ובהשרם ישבו בארץ, כי על שנאת חנם חרב בית שני. (אבן עזרא ויקרא יז, יז)

¹⁶ לכוף יצרו - וא"ת כיון דבערבי פסחים מוקי לה בישראל שמונת לשנאתו כגון שראה בו דבר ערוה מה שייך בו לכוף יצרו ו"ל דלא מיירי בשווא דקרא. (תוד"ה לכוף בבא מציעא לב:)

¹⁷ לא תשנא את אחיך בלבבך - אלא דאיכא סהדי דעביד ביה איסורא כי סני ליה, מאי שמואל בר רב יצחק שייך את יצרו, אבל בשווא שדבר בו הכתוב אדרבה מצוה להקדים אוהב שהוא אוהב לשמים ולבריות. (חידושי הרמב"ם בבא מציעא לב:)

¹⁸ אוהב צריך לסייע בפריקה והשווא צריך לסייע בטעינה יניה האוהב וסייע השווא כדי לכוף את יצרו לשלום. ופשוטה היא: (רבינו חננאל בבא מציעא לב:)

¹⁹ אמר רבי שמואל בר רב יצחק שייך את יצרו: מותר לשנאתו. שנאמר כי תראה חמור שונאך רבץ תחת משאו מאי שונאך? אילימא שונא נכרי - והא תניא: שונא שאמרו - שונא ישראל, ולא שונא נכרי. אלא פשיטא - שונא ישראל. ומי שריא למסניה? והכתיב לא

תשנא את אחיך בלבבך - אלא: דאיכא סהדי דעביד איסורא - כולי עלמא נמי מיסני סני ליה, מאי שמואל בר רב יצחק שייך את יצרו, דחזיא ביה איהו דבר ערוה. רב נחמן בר יצחק אמר: מצוה לשנאתו, שנאמר יראת ה' שנאת רע. (פסחים קיג:)

²⁰ ושנאת הבריות כיצד מלמד שלא יכין אדם לומר אוהב את החמורים ושנא את התלמידים. אוהב את התלמידים ושנא עמי הארץ. אלא אוהב את כולם ושנא את

www.swdaf.com

המינין ואת המשומדים ואת המסורות וכן דוד אמר משנאיך ה' אשנא ובמתקוממוך אתקוטט תכלית שנהא שנאתים לאויבים היו לי (תהלים קלט, כא-כב). הלא הוא אומר

ואהבת לרעך כמוך אני ה' (ויקרא יז, יח) מה טעם כי אני בראתי ואם עושה מעשה עמך אתה אוהבו ואם לאו אי אתה אוהבו. (אבות דר' נתן סוף פרק טז) \ \ ...ואם מינין

תוכיחו שחטא לשמים או נגדך בדבר שהוא ראוי להשנא רשאי את לשנאתו אז אינה שנאת לב אתה אוהבו הנראית לעינים. כדנתיא כי תראה חמור שונאך רובץ שונא

ישראל ולא שונא ע"א מוקמינן לה בפסחים פ' ע"פ [קיג:]: כגון דחזא ביה איהו דבר ערוה ואחרים לא ראו איהו רשאי לשנאתו ואחרים אינם רשאים לשנאתו לכך נאמר

שונאך ולא לאחרים ולא עוד שמצוה לשנאתו דכתיב יראת ה' שנאת רע. ומגלן שבאדם שאינו הגון לא הרהירה התורה דכתיב לא תשנא את אחיך ואחורו במצוות בעין

כדאמרין בהחובל [פח:]. דקם בריה רב' יש לעבדים בשת וקרוי ביה כי יצאו אנשים יחדיו איש ואחיו דאחיו במצוות בעין כאשר פירשתי למעלה בהחייאת את אחיך [סי' קנן] (ספר יריאים סימן קצה)

²⁰ לא יקום עד אָחֵד בְּאִישׁ לְכָל-חַטָּאת וְלְכָל-חַטָּאת אֲשֶׁר יִחַטֵּא עַל-פְּנֵי שְׁנֵי עֵדִים אִם עַל-פְּנֵי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יִקּוּם דָּבָר: (דברים יט, טו)

²¹ שלשה הקדוש ברוך הוא אוהבו: מי שאינו כועס ומי שאינו משתכר, ומי שאינו מעמיד על מדותיו. שלשה הקדוש ברוך הוא שונאך, המדבר אחד בפה אחד בלב, והוידע עדות בחבירו ואינו מעיד לו, והרואה דבר ערוה בחבירו ומעיד בו יחיד. כי הא דטוביה חטא

ואתא זיגוד לשוניה וסאהידי ביה קמיה דרב פפא. נגדיה לזיגוד. אמר ליה: טוביה חטא וזיגוד מיגנד? אמר ליה: אין, דכתיב לא יקום עד אחד באיש ואת לחודך אסאהדי ביה - שם רע בעלמא קא מפקת ביה. (פסחים קיג:)

²² שראה בו דבר ערוה - ואם תאמר דבאלו מצואות (ב"מ דף לב: ושם) אמרין אוהב לפרוק ושווא לטעון מצוה בשווא כדי לכוף את יצרו והשתא מה כפית יצר שייך כיון

דמצוה לשנאתו ו"ל כיון שהוא שונא גם חבירו שונא אותו דכתיב (משלי כז) כמים הפנים לפני כן לב האדם לאדם ובאין מתוך כך לידי שנהא גמורה ושייך כפית יצר. (תוד"ה שראה פסחים קיג:)

Chazal, Tosafot provides a keen insight into the psychology of hatred.

The verse in Mishlei states, "Like water, a face is to a face, one man's heart is to another (כַּמִּים הַפָּנִים) (לַפָּנִים כִּן לִב־הָאָדָם לְאָדָם)." ²³ Rashi explains the verse as meaning, just as water acts as a mirror by reflecting the face that one displays, if one laughs, it laughs back, if one wears a scorn, it scorns at them. Similarly, the heart of one individual reflects the emotions displayed to them by another. ²⁴ When one is conscious that their friend loves and cares about them, they reflect a similar demeanor towards their friend; vice versa, if one is aware that someone dislikes or hates them, they are likely to respond with a similar comportment. The Gemara in Yevamot quotes this Pasuk to explain the uneasy relationship that exists between relatives such as a mother-in-law and daughter-in-law, step-mother and step-daughter. ²⁵ Even though only one party "naturally" has a reason to dislike the other, nevertheless, the relationship is fraught with tensions bilaterally because the negative feelings projected by one party are reflected back by the individual that is the object of that scorn. ²⁶

Tosafot quotes this principle to resolve the contradiction noted above and to explain the insidious nature of hatred. It is a slippery slope. Even though one is justified in disliking an individual because of what they have done (מצוה לשנאתו), it leads to a perpetually deteriorating circle of hate. When the recipient of that ill will is conscious of the distaste harbored against them, they are resentful and reflect back a similar emotion. That mutual dislike continues to be reinforced and strengthened each time one encounters the negative emotions displayed by the other party. This leads to a helical deterioration in their relationship whereby they come to an increasing and intensifying dislike of one and another until they reach the point of "complete hatred (ובאין מתוך כך לידי שנאה גמורה)" of one and another. Tosafot posits that this is why the Gemara in Bava Metzia indicates there is a value in giving precedence to helping one's enemy (שׂוֹנֵאֵךְ) in order

to quash their inclination (כדי לכוף את יצרו). That one act of kindness and generosity can arrest the ever deteriorating nature of their relationship.

Without exogenous or compelled intervention, the natural course would be a slippery slope because, generally, neither party is willing to lose face by showing any signs of reconciliation. In the Mishna in Avot, Hillel suggests, "one should be a student of (emulate) Aharon and be a lover of peace and a pursuer of peace (אוהב שלום ורודף שלום), and love people and draw them close to the Torah."²⁷ The Pasuk in Mal'achi portrays the quintessential priest as someone who "...walked with Me (God) in peace (בְּשָׁלוֹם) and uprightness, and turned many away from iniquity."²⁸ Chazal indicate that the Navi's description is a reference to Aharon, who they view as the archetypical priestly leader, and in Avot D'Rabbi Natan they cite examples of Aharon's behavior that evidence his having these character traits. "...Similarly, when two people were fighting with one another, Aharon would go and sit next to one of them and say: 'My son, look at the anguish your friend is going through! His heart is ripped apart and he is rending his clothes.' He is saying, 'how can I face my old friend? I am so ashamed, I betrayed his trust.' Aharon would sit with him until his rage subsided. Then Aharon would go to the other person in the fight and say: 'My son, look at the anguish your friend is going through! His heart is ripped apart and he is rending his garments.' He is saying, 'how can I face my old friend? I am so ashamed, I betrayed his trust.' Aharon would sit with him until his rage subsided. Then, when the two people saw each other, they would embrace and kiss one another..."²⁹ What is obvious from the anecdote is that without Aharon's intervention there would have been no rapprochement between the individuals and that is why Aharon is credited with reuniting these two parties. It reinforces the idea that intercession or a change in the dynamic is needed to halt the otherwise default deterioration.

According to Tosafot, Chazal believe that a simple positive act will allow one to stem the negative

²³ כַּמִּים הַפָּנִים לַפָּנִים כִּן לִב־הָאָדָם לְאָדָם: (משלי כז, ט)
²⁴ כמים - הללו הפנים שאתה מראה לתוכן הן מראות לך: כן לב האדם לאדם - חברו לפי מה שאדם יודע שחבירו אוהבו כן הוא מראה לו פנים: (רש"י משלי כז, ט ועיין רש"י בהערה 26)

²⁵ ...בשלמא חמותה סניא לה לכלה, דאמרה קאכלה לגירסני, אלא כלה מאי טעמא סניא לחמותה? בשלמא בת הבעל דסניא לאשת האב, דאמרה קאכלה לגירסני דאם, אלא אשת האב מאי טעמא סניא לבת הבעל? אלא מאי מוסיף תרתי? אלא, כלה מ"ט סניא לחמותה? דמגלה לבנה כל דעבדה, אשת אב נמי סניא לבת הבעל, דמגלה לאביה כל דעבדה. ורבנן? כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם. ורבי יהודה? היא דבדרי תורה כתיב: (יבמות ק"ז.)

²⁶ ורבנן כמים הפנים לפנים - קרא כתיב כמים הפנים לפנים כמים הללו שאדם צופה בהן ורואה בהם פנים כפניו אם הוא שוחק הם שוחקות ואם הוא עוקם הם עוקמות כן לב האדם לאדם האחר אם הוא אוהב את זה גם זה הוא אוהבו ואם הוא שונא את זה גם הוא שונאו הלכך לא בעי לאוספיניהו דמטעמא קמא שמעינן דאין נאמנות דאין לחמותה סניא לכלה משום דקאכלה לגירסנא כלה נמי סניא לחמותה דסניא לה וכיון דבת הבעל סניא לאשת אב אשת אב נמי סניא לה לדידה. רש"י יבמות ק"ז.

²⁷ הלל ושמיא קבלו מהם הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה: (אבות א, ב)

²⁸ ויִדְעַתֶּם כִּי שְׁלַחְתִּי אֵלֵיכֶם אֶת הַמַּצֹּחַ הַזֶּה לְהִיטֵל בְּרִיתִי אֶתְלִי אִמֶּר יְקֻוק צְבָקוֹת: בְּרִיתִי הִיְתָה אֵתָּה הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְאֶתְנַסֶּם-לּוֹ מִרְאָא וַיִּרְאֵנִי וּמִפְנֵי שְׂמִי נָחַת הוּא: תּוֹרַת אֲמַת הַיְיִתָּה בְּפִיהוּ וְעֻלָּה לֹא-נִמְצָא בְּשִׁפְתָיו בְּשָׁלוֹם וּבְמִישוֹר הֵלֵךְ אֵתִי וְרַבִּים הָשִׁיב מֵעוֹן: כִּן יִשְׁמְרוּ-דַּעַת וְתוֹנֶה, יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מִלֶּאךָ יְקֻוק צְבָקוֹת הוּא: (מלאכי ב, ד-ז)

²⁹ אוהב שלום כיצד מלמד שיהא אדם אוהב שלום בישראל בין כל אחד ואחד כדרך שהיה אהרן אוהב שלום בישראל בין כל אחד ואחד שנאמר תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון (מלאכי ב, ו). ר"מ אומר מה תלמוד לומר ורבים השיב מעון. כשהיה אהרן מהלך בדרך פגע לו באדם רע או באדם רשע ונתן לו שלום. למחר בקש אותו האיש לעבור עבירה אמר אוי לי איך אשא עיני אחר כך וראה את אהרן בושתי הימנו שנתן לי שלום. ונמצא אותו האיש מונע עצמו מן העבירה. וכן שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה. הלך אהרן וישב לו אצל אחד מהם ואמר לו בני ראה חברך מהו אומר מטרף את לבו וקורע את בגדיו אומר אוי לי האיך אשא את עיני וראה את חברי בושתי הימנו שאני הוא שסרחתני עליו. הוא יושב אצלו עד שסמיר קנאה מלבו והולך אהרן וישב לו אצל האחר וא"ל בני ראה חברך מהו אומר מטרף את לבו וקורע את בגדיו וומר אוי לי האיך אשא את עיני וראה את חברי בושתי הימנו שאני הוא שסרחתני עליו. הוא יושב אצלו עד שסמיר קנאה מלבו. וכשנפגשו זה בזה גפפו ונשקו זה לזה. לכך נאמר ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל (במדבר כ ט): (אבות רבי נתן יב)

reinforcement engendered by their mutually negative emotions. For the one performing the act, it reminds them that the justification for their disliking this individual (מצוה לשנאתו) is because of what they have done and not because of who they are. As Beruria chastises Rabbi Meyer in the Gemara Berachot that he should not pray for the demise of the hooligans that were causing him difficulty, but rather beseech God that they should repent.³⁰ She bases her position on the verse in Tehillim (יְתַמּוּ חַטָּאִים מִן־הָאָרֶץ) where we ask God to eliminate the sins, and not the sinners, from the world (יְתַמּוּ חַטָּאִים) (ולא החוטאים).³¹ The objective in displaying dismay and negativity is for constructive purposes. It is to engender a different response and behavior from the other party, not to create an environment of animosity. One should not wish for the demise of the other, but rather for the rectification of their misdeeds. This can only be done when one loves the person, but detests their behavior. That difficult bifurcation is allowed to come to the forefront when one helps their "enemy" or prays for their well-being. The Beracha of Rava'einu in Shemoneh Esrei can be a constructive outlet for one's disappointment with another's behavior or conduct; one can request of God to provide physical health, mental health and healthy character, responses and behavior for oneself and for others.

From the perspective of the recipient of the scorn, this act of kindness gives a much needed respite from the self-reinforcing negative emotions and allows them to reflect on the true cause of the other party's aversion to them. They can now separate between what they considered and sensed as generic dislike for them and the behaviors that have generated the negative feelings harbored by others towards them. It allows them to begin a process of self-introspection from which they can initiate a process of rectification rather than reflexive scorn. The good feelings engendered by this act of kindness give them the self-confidence and self-worth to make the needed changes. This perspective is bolstered by the alternate text found in the Tosefta that "...it is incumbent upon him to help the one he hates in order that he does not break his heart (שלא לשבור את לבו)"³² – it is a concern for the feelings and fragility of the one who is hated.

The Gemara pins the destruction of the Second Temple on Sinat Chinam. It is not "baseless hatred," but rather "disproportionate hatred" that is because hatred, scorn and negative emotions are never static. As noted by the Tosafot, the natural human response to encountering this negativity is reflexive in nature and therefore sets off a snowballing effect that fosters growing adversity and intensifies the deteriorating relationship. All it takes to stem that natural progression is one positive act. As the Ibn Ezra pointed out, "You shall not hate your brother in your heart (לֹא־תִשְׂנֵא אֶת־) (אֶת־יְדִידְךָ בְּלִבְךָ) and "Love thy brother as yourself (וְאָהַבְתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ) are a pair; one constructive act can lead to much positivity.

Tisha B'Av, by cutting off the natural human interaction (אין שאלת שלום לחבירו בת"ב),³³ affords us the opportunity to reflect on our relationships. When one is precluded from basic social greetings, it generates an uneasy awkwardness every time one sees someone; friend and foe are treated alike. The silence and the absence of cordiality is deafening. Hopefully that discomfort sensitizes us to and makes us aware of the way we treat or mistreat others. It gives pause to the default behaviors and emotions we engage in so that we can put an end to the cycle of Sinat Chinam, put a halt on those ever deteriorating relationships and make a turn and change for the better. If one little act of goodness can arrest the atrophy of "disproportionate hatred," then many little acts of goodness, positiveness and kindness, especially towards those that we have strained relationships with, can create a groundswell of constructive emotions. The same destructive reflexive human nature that allows us to wallow in hatred and negativity can be co-opted to work in our favor. Positive emotions and engagement beget more positivity; good feelings are contagious. Tisha B'Av gives us the chance to inoculate ourselves against Sinat Chinam and begin a cycle of Ahavat Chinam. All it takes is a sprinkling of Lo Tisna (לֹא־תִשְׂנֵא אֶת־יְדִידְךָ בְּלִבְךָ), a little pushback on one's natural inclinations (כדי לכוף את) (שלא לשבור את) caring about others' feelings (יצרו לבו) and V'Ahavta L'Reyacha Kamocho (וְאָהַבְתָּ לְרֵעֶךָ) can't be far behind.

Shabbat Shalom

³⁰ הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דרבי מאיר והוו קא מצערו ליה טובא, הוה קא בעי רבי מאיר רחמי עלויהו כי היכי דלימותו. אמרה ליה ברוריא דביתהו: מאי דעתך? - משום דכתיב: יתמו חטאים, מי כתיב חטאים? חטאים כתיב! ועוד, שפיל לסיפיה דקרא: ורשעים עוד אינם, כיון דיתמו חטאים - ורשעים עוד אינם? אלא, בעי רחמי עלויהו דלהדרו בתשובה - ורשעים עוד אינם. (ברכות י. ועיין במהרש"א שם)

³¹ יתמו חטאים מן-הארץ ורשעים עוד אינם ברכי גפשי את-יקוק הללוקה: (תהילים קד, לה)
³² אוהב לטעון ושונא לפרוק מצוה לפרוק עם השונא שלא לשבור את לבו שונא שאמרו שונא שבישראל ולא שונא שבאומות (תוספתא בבא מציעא ב,כו)
³³ אין שאלת שלום לחבירו בת"ב, והדיטות שאינם יודעים ונותנים שלום, משיבים להם בשפה רפה ובכבוד ראש. (שו"ע או"ח תקנ"ד, כ)